

Azamat A. SOATOV,

Katta ilmiy xodim, O'zbekiston Respublikasi harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti, Toshkent, O'zbekiston
E-mail: azamat0886@gmail.com, ORCID: 0009-0003-3219-5340

PhD A. Shoxakimov taqrizi asosida

MAFKURAVIY IMMUNITETNI SHAKLLANTIRISHNING TARBIVAVIY-PEDAGOGIK MEKANIZMLARI

Annotatsiya

Mazkur maqolada globallashuv va transformatsiya jarayonlari sharoitida shaxs mafkuraviy immunitetini shakllantirishning konseptual asoslari falsafiy-pedagogik jihatdan tadqiq etilgan. Maqolada mafkuraviy barqarorlik tizimini aksiologik yondashuv, intellektual ta'lim va jamoaviy muhit determinatsiyasining sintezi sifatida talqin qilingan. Maqolada ushbu uch komponentli mexanizmning ishlash tamoyillari va uning pedagogik amaliyotdagi ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so'zlar: Mafkuraviy immunitet, aksiologiya, qadriyatlar tizimi, tanqidiy tafakkur, axborot savodxonligi, jamoaviy muhit, pedagogik model.

ВОСПИТАТЕЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИДЕОЛОГИЧЕСКОГО ИММУНИТЕТА

Аннотация

В данной статье с философско-педагогической точки зрения исследуются концептуальные основы формирования идеологического иммунитета личности в условиях процессов глобализации и трансформации. Система идеологической устойчивости интерпретируется в статье как синтез аксиологического подхода, интеллектуального обучения и детерминации коллективной среды. В работе раскрываются принципы функционирования этого трехкомпонентного механизма и его значение в педагогической практике.

Ключевые слова: Идеологический иммунитет, аксиология, система ценностей, критическое мышление, информационная грамотность, коллективная среда, педагогическая модель.

EDUCATIONAL AND PEDAGOGICAL MECHANISMS FOR THE FORMATION OF IDEOLOGICAL IMMUNITY

Annotation

This article examines the conceptual foundations of forming an individual's ideological immunity within the context of globalization and transformation processes from a philosophical and pedagogical perspective. The system of ideological stability is interpreted as a synthesis of the axiological approach, intellectual education, and the determination of the collective environment. The paper reveals the principles of this three-component mechanism and its significance in pedagogical practice.

Key words: Ideological immunity, axiology, value system, critical thinking, information literacy, collective environment, pedagogical model.

Kirish. XXI asrda mafkuraviy jarayonlarning globallashuvi va axborot kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi shaxs ongini manipulyatsiya qilishning yangi, yashirin shakllarini yuzaga keltirdi. Bugungi kunda mafkuraviy ekspansiya davrida shaxsning ma'naviy yaxlitligini saqlash davlat xavfsizligining ajralmas qismiga aylandi. Mafkuraviy immunitet masalasi faqat siyosiy yoki pedagogik kategoriya emas, balki shaxsning ekzistensial barqarorligini ta'minlovchi fundamental falsafiy muammodir. Ko'p hollarda mafkuraviy tarbiya faqat taqiq yoki tayyor dogmalarni singdirish sifatida ko'riladi. Biroq, amaliyot shuni ko'rsatadiki, bunday yondashuv shaxsda tashqi ta'sirga nisbatan faol barqarorlikni hosil qilmaydi. Haqiqiy mafkuraviy immunitet shaxsning ichki qadriyatlar tizimiga, uning intellektual salohiyatiga va ijtimoiy muhitning qo'llab-quvvatlashiga tayanishi lozim. Mazkur maqolaning maqsadi mafkuraviy immunitetni shakllantirishning tarbiyaviy-pedagogik mexanizmini uchta fundamental yo'nalish - aksiologik tarbiya (qadriyatlarga asoslangan), kognitiv (ta'lim va tanqidiy tafakkur) hamda ijtimoiy (jamoaviy muhit) omillarning o'zaro aloqadorligi orqali ochib berishdan iborat. Bunda asosiy e'tibor shaxs ongida tashqi mafkuraviy ekspansiyani dekonstruksiya qilish (parchalash) va uni inkor etish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratiladi.

Asosiy qism va tahlil. Mafkuraviy immunitet shaxsning g'oyaviy ta'sirlarga nisbatan barqarorligi va tanqidiy munosabatini ifoda etuvchi ijtimoiy-ma'naviy hodisa sifatida namoyon bo'ladi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda pedagogik ta'sir muhim rol o'ynaydi. Pedagogik ta'sir shaxs ongiga maqsadli tarbiyaviy va

ta'limiy ta'sir ko'rsatish orqali uning dunyoqarashi va qadriyatlar tizimini shakllantirishga qaratilgan jarayon hisoblanadi.

1-chizma. Pedagogik ta'sirning asosiy komponentlari

O'zbekistonlik pedagog olim N.Komilov "Tarbiya jarayonini shaxs ma'naviyatini rivojlantiruvchi kompleks pedagogik mexanizm sifatida tahlil qiladi" [1]. Uning fikricha, pedagogik ta'sir faqat bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki shaxsning ma'naviy dunyosi va axloqiy pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi. Bu qarash mafkuraviy immunitetni shakllantirishning amaliy mexanizmini tushunishda muhim ahamiyatga ega. Pedagogik ta'sirning asosiy komponentlari 1-chizma diagrammada aks ettirilgan.

Bu diagramma pedagogik ta'sirning kompleks tabiatini ko'rsatadi. Tarbiya, ta'lim va ijtimoiy muhit birgalikda shaxsning mafkuraviy barqarorligini ta'minlaydi.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda pedagogik ta'sirning samaradorligi tarbiya, ta'lim va ijtimoiy muhit o'rtasidagi uyg'unlikka bog'liq. Agar ushbu omillar o'zaro muvofiqlashgan holda amalga oshirilsa, shaxs ongida barqaror qadriyatlar tizimi shakllanadi va bu holat uni turli destruktiv g'oyalarga ta'siridan himoya qiladi.

Biz quyida mafkuraviy immunitetni hosila qiluvchi ushbu uch komponentli (tarbiya, ta'lim va ijtimoiy muhit) mexanizmning ishlash tamoyillari va uning pedagogik amaliyotdagi ahamiyati ochib beramiz.

Tarbiya omili: Mafkuraviy immunitetning shakllanishi avvalo tarbiya jarayoni bilan bog'liq bo'lib, tarbiya insonning dunyoqarashi, qadriyatlari va ijtimoiy pozitsiyasini shakllantiruvchi asosiy ijtimoiy mexanizm hisoblanadi. Falsafiy nuqtai nazardan qaranganda, tarbiya shaxsning ma'naviy-aqliy rivojlanishini ta'minlovchi ijtimoiy-madaniy institut sifatida jamiyat barqarorligining muhim shartidir. Shu jihatdan mafkuraviy immunitetni shakllantirish tarbiyaning mazmun va maqsadi bilan uzviy bog'liqdir.

Qadriyat turi	Mazmuni	Shaxs ongiga ta'siri	Mafkuraviy natija
Axloqiy qadriyatlar	adolat, insof, mas'uliyat	axloqiy barqarorlik	ma'naviy rezistentlik
Fuqarolik qadriyatlari	qonunga hurmat, ijtimoiy mas'uliyat	ijtimoiy ong shakllanishi	ijtimoiy barqarorlik
Milliy qadriyatlar	an'ana, madaniyat, urf-odatlar	milliy identichlik	g'oyaviy barqarorlik
Umuminsoniy qadriyatlar	tinchlik, insonparvarlik	global dunyoqarash	mafkuraviy immunitet

Bu jadvaldan ko'rinib turibdiki, qadriyatlar tizimi shaxsning ijtimoiy va ma'naviy pozitsiyasini belgilab beruvchi asosiy omil hisoblanadi.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi muhim ahamiyatga ega. Milliy qadriyatlar insonning milliy identichligini mustahkamlasa, umuminsoniy qadriyatlar uning global dunyoqarashini shakllantiradi. Shu sababli, tarbiya jarayonida ushbu ikki qadriyat tizimining o'zaro uyg'unligi ta'minlanishi zarur.

Vatanparvarlik tarbiyasi mafkuraviy immunitetni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Vatanparvarlik insonning davlat va jamiyatga nisbatan sadoqatini, burch va mas'uliyatini anglashini ta'minlovchi ma'naviy omil hisoblanadi.

O'zbekistonlik pedagog olim A.Jalolov "Vatanparvarlik tarbiyasini shaxsning ijtimoiy faolligini shakllantiruvchi muhim omil sifatida baholaydi" [3]. Uning fikricha, vatanparvarlik insonda milliy g'urur va davlatga sadoqat hissini shakllantirib, uning ijtimoiy pozitsiyasini mustahkamlaydi. Bu qarash mafkuraviy immunitetni shakllantirishda vatanparvarlik tarbiyasining ahamiyatini yanada ravshanlashtiradi, chunki vatanparvarlik hissi kuchli bo'lgan shaxs destruktiv g'oyalarga nisbatan barqaror bo'ladi.

Faylasuf R.Alimov "Jamiyat taraqqiyotida vatanparvarlikning o'rnini tahlil qilib, uni ijtimoiy barqarorlikning ma'naviy asosi sifatida baholaydi" [4]. Uning ta'kidlashicha, vatanparvarlik insonning ijtimoiy mas'uliyatini kuchaytirib, uning davlat va jamiyat oldidagi burchini anglashini ta'minlaydi. Mening fikrimcha, mazkur yondashuv mafkuraviy immunitetni shakllantirishda vatanparvarlik tarbiyasining strategik ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Ilmiy adabiyotlarda ta'kidlanishicha, "Tarbiya jarayoni shaxsning qadriyatlar tizimini shakllantirish va uni jamiyatning ma'naviy normalariga integratsiya qilishga xizmat qiladi" [5].

Tarbiya mexanizmi quyidagi bosqichlardan tashkil topadi: qadriyatlar va ma'naviy tamoyillarni shakllantirish; ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish; jamoaviy hamkorlikni mustahkamlash; g'oyaviy barqarorlikni ta'minlash.

Bu jarayon orqali shaxsning ijtimoiy pozitsiyasi mustahkamlanadi.

Ta'lim omili: Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda ta'lim muhiti muhim rol o'ynaydi. Bilim - mafkuraviy immunitetning destruktiv g'oyalarga qarshi «mantiqiy qalqoni»dir.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda qadriyatlar tarbiyasi markaziy o'rin egallaydi. Qadriyatlar tizimi shaxsning dunyoqarashi, hayotiy pozitsiyasi va ijtimoiy munosabatlarga ta'sir ko'rsatuvchi ma'naviy mezonlar majmuasidir. Falsafiy nuqtai nazardan qadriyatlar inson faoliyatini yo'naltiruvchi aksiologik tamoyillar sifatida qaratiladi. Shu jihatdan, mafkuraviy barqarorlik avvalo shaxs ongida barqaror qadriyatlar tizimi shakllanganligi bilan belgilanadi.

O'zbekistonlik faylasuf, professor M.Mamarasulov "Qadriyatlar insonning ijtimoiy taraqqiyotini ta'minlovchi ma'naviy asos sifatida tahlil qilib, ular inson faoliyatini ma'naviy jihatdan tartibga soluvchi mexanizm ekanligini ta'kidlaydi" [2]. Uning fikricha, qadriyatlar insonning ijtimoiy pozitsiyasini belgilab beruvchi va uning ijtimoiy mas'uliyatini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Bu qarash mafkuraviy immunitet tushunchasini tushunishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi, chunki barqaror qadriyatlar tizimi mavjud bo'lmagan holda shaxs tashqi g'oyaviy ta'sirlarga nisbatan zaif bo'lib qoladi.

Quyida qadriyatlar tizimi va mafkuraviy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik jadval shaklida keltirilgan.

Ta'lim jarayonida tizimli fikrlash va tanqidiy tahlil qobiliyati shakllantirilsa, mafkuraviy manipulyatsiyalar o'z kuchini yo'qotadi. Axborot savodxonligi va tanqidiy tafakkur mafkuraviy barqarorlik omili sifatida mafkuraviy immunitetning ta'lim komponenti shaxsda axborot bilan ishlashning metodologik madaniyatini shakllantirishni nazarda tutadi. Zamonaviy mafkuraviy kurash asosan axborot maydonida kechayotganligi sababli, ta'lim mexanizmi shaxsda axborot gigienasini shakllantirishi shart. Bu yerda gap axborot oqimidan kerakli va foydali ma'lumotni ajratib olish, virtual tarmoqlardagi mafkuraviy «tuzoqlar»ni tanib olish haqida bormoqda. Bu mexanizm shaxsning intellektual salohiyatini tashqi axborot ekspansiyasiga nisbatan rezistentlik (chidamlilik) holatiga keltiradi. Ta'lim orqali beriladigan tizimli bilimlar shaxs ongida yaxlit dunyoqarash manzarasini hosil qiladi. Ma'naviy-ma'rifiy va ilmiy bilimlarning puxta egallanishi shaxs ongida mafkuraviy bo'shliq (vacuum) paydo bo'lishiga yo'l qo'ymaydi. Zero, mafkuraviy xurujlar birinchi navbatda bilim darajasi past va dunyoqarashi parchalangan (fragmentar) qatlamiga qaratiladi. Tadqiqotchilar ta'kidlashicha, "Ta'lim muhiti shaxsning intellektual rivojlanishi bilan birga uning ijtimoiy va ma'naviy pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi" [6].

Ta'lim muhitining asosiy vazifalari: axborot tahlil ko'nikmalarini rivojlantirish; tanqidiy fikrlash qobiliyatini shakllantirish; ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlash; ijtimoiy mas'uliyatni oshirish.

Tanqidiy tafakkurning muhim elementlaridan biri - g'oyalarni tahlil qilish qobiliyatidir. Bu qobiliyat insonning axborot va g'oyalarning mazmuni, maqsadi va ta'sirini baholash imkoniyatini ta'minlaydi. Falsafiy nuqtai nazardan g'oyalarni tahlil qilish insonning bilish faoliyati bilan bog'liq bo'lib, u insonning dunyoqarashini shakllantiruvchi muhim jarayon hisoblanadi.

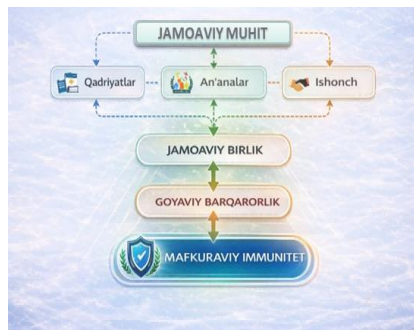
O'zbekistonlik faylasuf E.Yusupov "G'oyalarni tahlil qilish jarayonini ijtimoiy ongning muhim mexanizmi sifatida tahlil qiladi" [7]. Uning fikricha, inson turli g'oyalarni tanqidiy tahlil qilish orqali o'zining ijtimoiy pozitsiyasini belgilaydi. Mening fikrimcha, mazkur yondashuv mafkuraviy immunitet tushunchasini yanada chuqurroq tushunish imkonini beradi, chunki g'oyalarni tahlil qilish qobiliyati shaxsni manipulyativ ta'sirlardan himoya qiladi.

Pedagog olim N.Komilov "Ta'lim jarayonida tahlil va fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish shaxsning intellektual mustaqilligini ta'minlashini ta'kidlaydi" [1]. Uning tadqiqotlarida ko'rsatilishicha, tahlil qilish qobiliyati insonning axborotni chuqur anglashini ta'minlab, uning ijtimoiy pozitsiyasini mustahkamlaydi. Bu holat mafkuraviy immunitetning intellektual poydevorini tashkil etadi.

Tanqidiy tafakkurning eng muhim natijalaridan biri intellektual mustaqillik hisoblanadi. Intellektual mustaqillik insonning turli g'oyalar va axborot ta'sirlariga nisbatan mustaqil pozitsiyaga ega bo'lishini anglatadi. Bu holat shaxsning ijtimoiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Tanqidiy tafakkurni rivojlantirish pedagogik tarbiyaning muhim vazifalaridan biri bo'lib, u shaxsning intellektual mustaqilligini ta'minlash orqali uning mafkuraviy barqarorligini mustahkamlaydi. Shu sababli, ta'lim va tarbiya jarayonida tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan zamonaviy axborot makonida shaxsning axborotni qabul qilish va tahlil qilish qobiliyati muhim ahamiyat kasb etmoqda. Axborot savodxonligi shaxsning axborot manbalarini tanlash, ularni tahlil qilish va

2-chizma. Jamoaviy muhit komponentlarining o'zaro bog'liqligi modeli

ishonchligini baholash qobiliyatini anglatadi. Mediata'lim esa insonda media muhitidagi axborotlarni anglash va tanqidiy qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan pedagogik jarayondir [8].

Media madaniyat shakllangan shaxs axborotni faqat qabul qiluvchi emas, balki uni tahlil qiluvchi va baholovchi sub'ekt sifatida namoyon bo'ladi [9]. Bu holat mafkuraviy immunitetning kognitiv asoslarini mustahkamlaydi.

Zamonaviy axborot makonida axborot oqimlari juda katta bo'lgani sababli, shaxsning axborotni tanlash va saralash qobiliyati muhim ahamiyat kasb etadi [10].

Axborot tahlil ko'nikmalari quyidagi bosqichlar orqali amalga oshiriladi: axborot manbasini aniqlash, axborot mazmunini tahlil qilish, axborot maqsadini baholash, axborot ishonchligini tekshirish.

Zamonaviy axborot muhitida feyk axborotlar, dezinformatsiya va manipulyativ kontent keng tarqalgan. Shu sababli faktcheking - ya'ni axborotning haqqoniyligini tekshirish - axborot savodxonligining muhim komponenti hisoblanadi [11]. Faktcheking insonning axborot manbalarini solishtirish, dalillarni tekshirish va axborotning haqqoniyligini baholash qobiliyatini shakllantiradi. Bu jarayon shaxsning axborot muhitida mustaqil pozitsiyaga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Faktcheking mexanizmi quyidagi bosqichlardan iborat: axborot manbasini tekshirish, dalillarni solishtirish, ekspert manbalarga murojaat qilish, axborotning haqqoniyligini baholash.

Pedagogik komponent	Mazmuni	Natija
Qadriyatlar tarbiyasi	milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantirish	ma'naviy barqarorlik
Tanqidiy tafakkur	axborotni tahlil qilish qobiliyati	intellektual mustaqillik
Axborot savodxonligi	media madaniyat va faktcheking	manipulyatsiyadan himoya

Axborot savodxonligini rivojlantirish zamonaviy ta'lim va tarbiya tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki axborot muhitida mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan shaxs turli manipulyativ g'oyalar va dezinformatsiya ta'siriga nisbatan barqaror bo'ladi. Shu sababli mediata'lim va axborot savodxonligini rivojlantirish mafkuraviy immunitetni shakllantirishning muhim pedagogik mexanizmi sifatida qaralishi lozim [6].

Jamoaviy muhit omili: Harbiy xizmat muhiti jamoaviylik tamoyiliga asoslangan ijtimoiy tizim hisoblanadi. Bu muhitda shaxs faoliyati individual emas, balki jamoaviy maqsad va vazifalar bilan belgilanadi. Shu sababli jamoaviy tarbiya harbiy xizmatchilarda mafkuraviy barqarorlikni shakllantirishning muhim pedagogik mexanizmlaridan biri hisoblanadi. "Jamoaviy tarbiya insonni umumiy maqsadlarga yo'naltirish, jamoa manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo'yish va ijtimoiy mas'uliyat hissini shakllantirishga xizmat qiladi" [12].

Falsafiy nuqtai nazardan jamoaviylik ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi muhim ijtimoiy kategoriya hisoblanadi. "Jamoaviy qadriyatlar insonning ijtimoiy faolligini belgilab, uning jamiyatga nisbatan mas'uliyatini oshiradi" [13].

Jamoaviy tarbiyaning samaradorligi ko'p jihatdan jamoada shakllangan ishonch muhitiga bog'liq. Ishonch muhiti jamoa a'zolari o'rtasidagi o'zaro hurmat, hamkorlik va mas'uliyatga asoslanadi. Bu muhit insonning jamoaga nisbatan ijobiy munosabatini shakllantirib, uning ijtimoiy faolligini oshiradi. "Harbiy jamoada ishonch muhiti mavjud bo'lsa, xizmatchilar o'zaro hamkorlik va jamoaviy mas'uliyat asosida faoliyat yuritadi. Bu holat jamoadagi ma'naviy muhitni mustahkamlab, mafkuraviy barqarorlikni ta'minlaydi" [14]. 2-chizmada ko'rsatilgan model jamoaviy muhit komponentlarining o'zaro bog'liqligini va ularning mafkuraviy immunitetni shakllantirishdagi ahamiyatini ko'rsatadi.

Jamoaviy tarbiya harbiy xizmatchilarda mafkuraviy barqarorlikni shakllantirishda muhim pedagogik mexanizm hisoblanadi. "Jamoaviy qadriyatlar, an'analar va ishonch muhiti birgalikda shaxs ongida barqaror ijtimoiy pozitsiyani shakllantirib, uni turli destruktiv g'oyalar ta'siridan himoya qiladi" [15]. Shu sababli harbiy ta'lim va tarbiya tizimida jamoaviy tarbiyani rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish zarur.

Natijalar. Yuqoridagi omillardan kelib chiqib harbiy xizmatchilarning mafkuraviy immunitetni oshirishda tarbiya, ta'lim va ijtimoiy muhit ta'sirlarni samarali qo'llashda pedagogik jihatdan yondashuv asosida ishlash samarali kutilgan natija berishi mumkin. Shuning uchun ushbu jihatlarni inobatga olib mazkur yo'nalishda pedagogik model ishlab chiqildi.

Pedagogik model - bu tarbiya va ta'lim jarayonining nazariy va amaliy komponentlarini birlashtiruvchi konseptual tizim bo'lib, u shaxsning ma'naviy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlashga qaratilgan. Ilmiy tadqiqotlarda pedagogik model "Ta'lim va tarbiya jarayonining asosiy komponentlarini tizimli ravishda birlashtiruvchi konseptual konstruksiya" sifatida ta'riflanadi [16]. Mazkur model mafkuraviy immunitetni shakllantirishda pedagogik ta'sir mexanizmlarini tizimli ravishda amalga oshirish imkonini beradi.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish pedagogik modeli bir nechta o'zaro bog'liq komponentlardan tashkil topadi. Bu komponentlar shaxsning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va intellektual qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqotchilar ta'kidlashicha, "Axloqiy tarbiya, tanqidiy fikrlash va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish shaxsning barqaror ijtimoiy pozitsiyasini shakllantiruvchi asosiy pedagogik omillar hisoblanadi" [17]. Quyida pedagogik komponentlar jadvalda aks ettirilgan.

Jamoaviy tarbiya	hamjihatlik va jamoaviy mas'uliyat	ijtimoiy barqarorlik
Pedagogik profilaktika	g'oyaviy xavflarni oldindan bartaraf etish	mafkuraviy immunitet

Bu komponentlar birgalikda shaxs ongida barqaror ma'naviy pozitsiyani shakllantiradi.

3-chizma: Ta'lim muhiti modeli

Mafkuraviy immunitetni shakllantirishda ta'lim muhiti muhim ahamiyat kasb etishini yuqorida aytib o'tdik. 3-chizmada ta'lim muhitini modeli keltirilgan bo'lib unda ta'lim muhiti, tarbiya va ijtimoiy muhit o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ko'rsatadi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik modeli 4-

chizmada ko'rsatilgan. U quyidagi integrativ tizimni tashkil etadi. Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, "Pedagogik jarayonning samaradorligi uning tarbiya, ta'lim va ijtimoiy muhit komponentlarining o'zaro uyg'unligiga bog'liq" [10].

4-chizma. Mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik modeli

Bu sxema pedagogik modelning barcha komponentlari o'zaro bog'liq holda faoliyat yuritishini ko'rsatadi.

Bizning fikrimizcha, mafkuraviy immunitetni shakllantirishda pedagogik model kompleks yondashuvni talab qiladi. Qadriyatlar tarbiyasi, tanqidiy tafakkur, axborot savodxonligi va jamoaviy tarbiya o'zaro uyg'unlikda amalga oshirilgan taqdirda shaxs ongida barqaror g'oyaviy pozitsiya shakllanadi. Bu holat insonni turli destruktiv g'oyalar ta'siridan himoya qilishga xizmat qiladi.

Xulosa. Mafkuraviy immunitetni shakllantirishning tarbiyaviy-pedagogik mexanizmlari majmuaviy xarakterga ega. Aksiologik tarbiya ma'naviy poydevorni, ta'lim intellektual himoyani, jamoaviy muhit esa ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Xalqaro tajriba va milliy qadriyatlar sintezi asosida ishlab chiqilgan ushbu model yoshlarni turli axborot xurujlaridan himoya qilishda eng samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Mafkuraviy immunitet - bu dinamik tizim bo'lib, u doimiy ravishda yangilanib turadigan tarbiyaviy mexanizmlarni talab etadi.

ADABIYOTLAR

1. Komilov N. Shaxs ma'naviyati va tarbiya. – Toshkent: Ma'naviyat, 2014. – B. 44–46.
2. Mamarasulov M. Ijtimoiy falsafa asoslari. – Toshkent: Universitet, 2018. – B. 112–115.
3. Jalolov A. Milliy tarbiya nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: O'zbekiston, 2012. – B. 91–93.
4. Alimov R. Jamiyat va ma'naviyat muammolari. – Toshkent: Fan, 2016. – B. 63–65.
5. Nation M. Prevention Science and Educational Intervention. – Washington: American Psychological Association, 2016. – p. 74–77.
6. Hobbs R. Digital and Media Literacy. – Thousand Oaks: Sage Publications, 2017. – p. 69–72.
7. Yusupov E. Ijtimoiy ong va ijtimoiy taraqqiyot. – Toshkent: Fan, 2014. – B. 81–83.
8. Поттер В. Медиа грамотность. – Москва: Аспект Пресс, 2015. – С. 41–45.
9. Buckingham D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. – Cambridge: Polity Press, 2013. – p. 72–76.
10. UNESCO. Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. – Paris: UNESCO Publishing, 2019. – p. 33–38.
11. Livingstone S. Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. – London: Routledge, 2016. – p. 61–64.
12. Шарков Ф.И. Социальная коммуникация и коллективное сознание. – Москва: Дашков и К, 2016. – С. 84–86.
13. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. – Москва: Канон, 2015. – С. 112–116.
14. Huntington S. Soldier and the State. – Cambridge: Harvard University Press, 2013. – p. 71–74.
15. Snider D. The Military Profession and Collective Identity. – Washington: National Defense University Press, 2015. – p. 63–66.
16. Lickona T. Educating for Character. – New York: Bantam Books, 2015. – p. 73–76.
17. Berkowitz M. Moral Education and Character Development. – London: Routledge, 2018. – p. 61–64.